

Kóbor Tamás: Fegyver és ékszer

(Harmadik novella)

1919. március huszonkettedike. A titkos fiókról jut eszembe. A százfiókos szekrénynek két titkos fiókja van. Nem rugóra járó, hanem az ember kihúz jobb- és balfelől egy-egy rendes fiókot, aztán az üregbe oldalt nyúl, és onnan kis pántlikát halászva kaparássza elő a titkosat.

1919. március huszonkettedikén körülbelül este nyolckor a kerti kapu felől valami pisszegést hallok. Minden nesznek nagy jelentősége volt. Lámpát gyújtani nem volt szabad. De azért égett a lámpa, szivarskatulyával elsáncolva, hogy fénye az útra ne lássék. Kiosonok a kertbe - a pisszegés ismétlődik. A kert rácsához megyek.

- Van itt valaki?

- Csitt. A szomszédasszony vagyok. Figyelmeztetni akartam, hogy a harmadik háznál vannak, és mindenütt házkutatást tartanak, fegyvert és ékszer keresnek. Jó éjszakát!

Már el is tűnt. A szomszédasszonyékat sohasem láttam, nyilván ők sem bennünket. Öreg házaspár, aki otthon várja be a világ végét, mely mintha már érkezett volna. A vörös vihar kikészítette otthonából, hogy engem figyelmeztessen.

A harmadik ház előtt ócska lámpafény pislog az úton. Konflis áll ott. Ide is fog érni fél órán belül. Revolveremet már előbb elástam a kertben, puskámat a polgárőrségnél hagytam. A bosnyák késem? Az papírvágónak készült - magamhoz veszem. Ékszerek. Abból van valami. Értékes holmi is, drága holmi is. Például az édesanyám fülöngyűzője, melyet már nagyanyám viselt. Van mit rejtegetni.

Hová? A titkos fiókok. Ezekre bizony nem akadnak rá. Éppencsak, hogy beleférnek. Éppencsak, hogy elkészülök, már erőteljesen csengetnek. Magam nyitok kaput.

- Mit kívánnak?

Hárman vannak. Egy szuronyos fiatal gyerek, művelt arccal, egy nő, magas, szikár, hajadonfővel, és egy fekete kabátos, fekete bajuszos, fekete hajú úr, aki azt mondja:

- Bocsánat, író úr...

De a nő szavába vág.

- Sohase urazza ezt az elvtársat, nem kellemes neki, ha urazzák. Bizonyára ő is adja az elvtársat, hogy a tele spájzát megóvjá. Eljöttünk egy kicsit körülnézni, mi van a házban.

- Tessék.

Már bent is van. Soha ebben a házban nem volt, és rögtön kiismerte magát. Vaktában ráakadt a spájzra, míg a két ember feszengve nézett körül a hallban. Itt keményen a szuronyos fiú arcába néztem. Kezében reszketett a puska és elfordult. Megértettem, megrendültem. Lopva megszorítottam a kezét. Arca hálásan rámvidult.

- Szép képek, értékesek, író úr, magam is festő vagyok. De most a történelmi materializmus órája ütött. Kár, hogy író úr nem tart velünk.

- Szólíthatja elvtársnak - mondja a belépő házkutató nő. - A spájza üres, mint a jóra való proletáré. Ugye, itt van a hálósoba? Hogy is állunk a vászonművekkel?

Kitárja a hármasszékény ajtait.

- Mennyi vászon! Tíz proletárcsaládnak elég volna.

S már jegyzi is a noteszébe. Fehérnemű, tíz proletárcsaládnak elég.

- Elvtársnő - mondja a festő elvtárs, akit a művész volta valahogyan odahúzott az íróhoz -, mi fegyvert és ékszer kutatunk, nem fehérneműt.

- Hát azt csak kutassa maga, én mégis körülnézek egyéb után is, mert majd sor kerül erre is.

- Van fegyvere? - kérdi a festő elvtárs.

- Nincs.

- Ékszere?

- Kutasson.

- Hát jól van. Ámbár okosabban tenné, ha ideadná, mert úgysem veszi hasznát. Minden ékszer közvagyon, s ha akármikor értékesíteni vagy viselni akarná, úgy az a köz kezére kerülne. Nem igaz?

- Igaz.

- Aztán, író úr, míg magának annyi, mintha nem is volna, a tanácsköztársaság kezében valóságos jótétemény. Önnek is, író úr, mert úgyszólván most már közös kenyéren élünk, és ha az egyiknek van, jut a másiknak is. Ez éppen az új rend korszakalkotó vívmánya, hogy egyformák vagyunk valamennyien.

- Itt a dolgozószoba - szól közbe az elvtársnő, s már húzogatja az íróasztalom fiókjait. - Ámbár - mondja beavatottan rámtekintve -, itt úgysem hagyott semmit.

- A pénzem - mondom - például itt van ebben a fiókban.

A hölgy csodálkozva nevet.

- No, nézze, még maga mutatja! Fura ember.

Megolvassa és feljegyzi magának, mennyi van.

- És ez?

- Ez százfiókos szekrény - mondom. - Szép darab, legalább százötven éves.

Nyitom az oldalajtaját, leeresztem az írópultos födelet. Elébe tárult minden fiók.

- Patronok! - kiáltja rémült izgalommal, s benyúl az egyik fiókba.

- Szivarszipkák - mondom csöndesen.

- Szivarszipkák, csakugyan - motyogja megszégyenülten.

S húzogatja az összes fiókokat, és nem talált semmit.

- Itt nincs - fordul a festő az elvtársnő felé -, most hol kutassunk?

- A könyvek között. A kályhalyukakban. A fürdőkád mögött. Ravaszok ezek a burzsujok. Azt csak nem hiszi el ennek az embernek, hogy egyetlen ékszerdarabja sem volna! Ugye, ezt nem lehet elhinni?

- Nem is állítottam - mondom én.

- Akkor mondja meg, hol van!

- Kutasson. Maguk olyan ügyesek, hogy okvetlenül ráakadnak.

- Jól van - szól baljóslatúan a nő -, de nem fogja megköszönni. Mi ráérünk, mert sokan vagyunk, és egyikük sem szabadulhat.

Nekiestek a könyvtárnak és kihajítottak mindent. De meggyőződés nélkül, s belefáradva a gondolatba is, hogy mindezt a sok vacakot turkálják.

- Azt hiszem - mondja végül az elvtársnő -, felkészült. De majd olyankor csapunk rá, mikor legkevésbé várja.

- Gondolja? - mondom fölkerelkedő daccal. - Jöhetnek bármikor, mindig föl leszek készülve.

- Mert nincs, ugye? - iparkodik segíteni a festő.

- Mert oda nem nyúlhatnak.

- Ugyan, ugyan!

Hogy történt, nem tudom. De amolyan mulató hangulat fogott el. Félig dac, félig gúny. Valamit a fejükhöz vágni, megszégyeníteni, éreztetni velük, hogy én vagyok felül.

- Hát idenézzenek! Ugye, itt kutattak már?

A szívem kalapál és szorulni kezdett. Meg akartam állítani a szavamat, de nem bírtam. Mintha valaki más tette volna, szerettem volna a száját befogni, de nem hallgatott rám. Hencegett!

- Hát idenézzenek!

Kihúdom a külső fiókot és benyúlok a részbe.

- Itt van. Megtalálták volna ezt?

Rácsaptak, mint a héják. Engem meg elöntött a düh és félrelöktem őket.

- Maguk kutatók? S ezzel is becsapatták volna magukat? Hát, ha egy ilyen, titkos fiókról már tudnak, nem jut eszükbe, hogy több is lehet? Hogy mindenütt ilyenek vannak? Itt is van egy, és ha többet is találnak, arról már magam sem tudok.

S föltártam a másodikat is. Mint a megvert kutyák, úgy néztek rám, és én diadalmas érzettel teltem meg. Mit bánom az ékszer! Ezeknek az embereknek a szemükbe vágni butaságukat és fölőbük kerekedni burzsuj gögömmel - ez jólesik. Így kell nekik.

Szemem a fiatal vöröskatonáéval találkozott. Hidegen nézett rám, megmarkolta a szuronyt és elfordult.

Kijózanodtam... A vörösőrnek igaza van. Árulást követtem el, gazdagítottam őket. S eldobáltam az ereklét, édesanyám fülbevalóját - ezt a finom, cizellírozott, gyöngén kirakott ékszerremeket be fogják olvasztani -, egy művész munkáját gyilkoltam meg - gögből, akaratom ellen -, hitvány, pipogya tempó, hogy imponáljak két senkinek, akinek a véleménye rólam mit is számít?

- Nyugtát kérek - kiáltottam rájuk, most már meggyőződés nélkül folytatva a komédiát és kiélvén az erősebb helyzetét, mert éreztem, hogy már szeretnének itt sem lenni.

- Adunk, lelkem - nevetett az elvtársnő, aki hamarabb szedte össze magát, s már halomba rakta maga elé az ékszereket. - Írjon, elvtárs, én majd diktálok.

S a festő elvtárs az asztalhoz ült és írt. Az asszony sorra tollba mondta az egyes darabokat. Az utolsó darab után a festő elvtárs a tollszárral megvakarta füle tövét.

- Elvtársnő, azt hiszem, elvitelre nem kaptunk fölhatalmazást olyan esetben, ha önként bejelentik.

- Én bizony elviszem, nem lehet tudni, megtaláljuk-e újból.

- Az ön felelősségére?

- Az én felelősségemre! - És nevetett. - Ugyan jól járnék, ha a burzsujok ismét hatalomhoz jutnának. Mit gondol, író elvtárs, rám ismerne akkor? Hogy megkönnyítsem a dolgot, írja föl magának: Léhner Jánosné. Ha ismét maguknak áll feljebb, hadd tudja.

Ebben az írásban nem szabad elhallgatnom semmit. Mikor ezt hallottam, szinte tiszteltem.

A kömmün einstandol - 1919.

2011. május 08. vasárnap, 06:01 - Módosítás: 2011. május 08. vasárnap, 06:51

forrás: <http://www.epa.hu/00000/00003/00018/bpn2324.htm>